

Jämställt Västra Götaland 2024–2027

Kortversion

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Inledning

Följande text är en kort sammanfattning av strategin, Jämställt Västra Götaland 2024–2027. Fullständiga problemformuleringar och källhänvisningar finns i originalversionen av strategin. Du hittar den fullständiga versionen på Länsstyrelsens webbplats.

Länsstyrelsen har i uppdrag att driva, samordna och stödja arbetet med jämställdhetsintegrering på regional och lokal nivå i Västra Götaland. I regleringsbrevet för 2023 fick länsstyrelserna i uppdrag att ta fram länsstrategier för 2024–2027. I uppdraget till länsstyrelserna har regeringen pekat ut ekonomisk jämställdhet, utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och jämställdhetsintegrering inom civil beredskap som prioriterade områden i jämställdhetsarbetet. Regeringen anser även att området hedersrelaterat våld och förtryck bör ges ökat fokus i jämställdhetspolitiken och i samhället. Mot bakgrund av det har Länsstyrelsen valt att prioritera dessa fyra områden i den regionala strategin. Dessa är därmed områden som Länsstyrelsen särskilt uppmantrar länets aktörer att prioritera.

Syftet med Jämställt Västra Götaland 2024–2027

Strategin Jämställt Västra Götaland 2024–2027 pekar ut en riktning för jämställdhetsarbetet i länet. Strategin bidrar till att samla länets aktörer kring ett antal regionala jämställdhetsmål. Strategin ska:

- bidra till att skapa förutsättningar för en sammanhållen inriktning för arbetet med jämställdhetsintegrering i länet.
- vara till hjälp vid prioriteringar och inriktningsbeslut i det egna arbetet med jämställdhetsintegrering hos länets aktörer.
- utgöra en nulägesanalys av ojämställdhetsproblem i Västra Götaland
- fungera som ett stöd för länets aktörer i ett lokalt och regionalt förverkligande av de nationella jämställdhetspolitiska delmålen.

Tillsammans verkar vi för ett jämställt Västra Götaland

Att vara ansluten till Jämställt Västra Götaland

Genom ett samlat grepp kring länets ojämställdhetsproblem kan vi tillsammans arbeta för tydliga förflyttningar inom samtliga regionala målområden och verka för ett mer jämställt Västra Götaland. Kommuner, statliga myndigheter, region och lärosäten i Västra Götaland kan ansluta sig till Jämställt Västra Götaland 2024–2027. Välkomna att ansluta er till strategin!

LÄNSSTYRELSEN ERBJUDER ANSLUTNA ORGANISATIONER:

stöd i arbetet med jämställdhetsintegrering på lokal och regional nivå. Det kan handla om stöd för att underlätta styrning, analys, implementering och uppföljning i den egna organisationen.

att ta del av metoder, arbetssätt och kunskapsstöd kring praktiskt jämställdhetsarbete.

stöd i samverkan och erfarenhetsutbyten mellan aktörer som arbetar med liknande områden.

delta i Länsstyrelsens regionala nätverk och andra samverkansforum.

att synliggöras i Länsstyrelsens metodstöd som ansluten organisation.

LÄNSSTYRELSEN FÖRVÄNTAR SIG ATT ORGANISATIONER SOM ANSLUTER SIG SKA:

fatta ett politiskt och/eller annat ledningsbeslut om att ansluta sig till Jämställt Västra Götaland 2024–2027.

förankra strategiarbetet i den egna organisationen.

prioritera vilka av strategins regionala mål som organisationen ska fokusera på. Det kan handla om att utveckla pågående arbete med jämställdhetsintegrering och koppla det till strategin och/eller att nytt arbete initieras.

utse en kontaktperson gentemot Länsstyrelsen och den egna verksamheten. Kontaktpersonen bör ha ansvar för det strategiska arbetet med jämställdhetsintegrering i organisationen.

utifrån aktörens förutsättningar och tillgängliga data, bistå med underlag till Länsstyrelsens del- och slutuppföljning av Jämställt Västra Götaland 2024–2027.

Arbeta med Jämställt Västra Götaland

Metodstödet Jämställt Västra Götaland

Länsstyrelsen har tagit fram ett webbaserat metodstöd för att stödja och vägleda arbetet med jämställdhetsintegrering på lokal och regional nivå. Strategin pekar ut problem, prioriteringar och mål medan metodstödet ger stöd i hur aktörer kan omsätta de regionala målen till verksamhetsnära arbete. Metodstödet innehåller tips på metoder, kunskapsstöd och arbetsätt.

Nationella jämställdhetspolitiska mål

Det övergripande målet med den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

För att uppnå målet finns sex nationella delmål. De regionala målen i strategin följer den nationella delmålsstrukturen.

Delmål 1: En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.

Delmål 2: Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Delmål 3: Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

Delmål 4: Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

Delmål 5: Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

Delmål 6: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Beskrivning av jämställdhetsmålen i Västra Götaland

I följande avsnitt beskrivs strategins mål, en kortfattad bild av läget i länet och vad aktörer i Västra Götaland kan arbeta med för att bidra till jämställdhetsarbetet.

NATIONELLT DELMÅL: MAKT OCH INFLYTANDE

Regionalt mål: Kvinnor på arbetsledande och högre politiskt beslutsfattande positioner i Västra Götaland ska öka

Läget i länet

Kvinnor i politiken: Fördelningen mellan kvinnor och män i länets kommunfullmäktige ligger inom spannet 40/60. Variation finns mellan olika kommuner i länet. Poster på högre politiska positioner, såsom ordförandeposter i kommunala nämnder och styrelser, fördelas mer ojämnt.

Kvinnor på arbetsledande positioner i kommun, region och akademi: 2020 var 48 procent av länets kommunala chefer kvinnor. Den jämna könsfördelningen förmedlar dock inte hela bilden av det kommunala ledarskapet. Detta eftersom kvinnor utgör 78,8 procent av kommunernas totala arbetskraft. I Västra Götalandsregionen är könsfördelningen mellan kvinnor och män på arbetsledande positioner mer proportionerlig. I akademien utgör kvinnor 60 procent av studenterna vid universitetens och högskolornas grundutbildningar men är underrepresenterade på de höga maktpositionerna inom akademien.

Hat, hot och trakasserier utestänger kvinnor: Det är en högre andel kvinnor än män som hoppar av politiska förtroendeuppdrag, detta gäller särskilt yngre kvinnor. Samtidigt utsätts kvinnor som är förtroendevalda i kommun och region i högre grad än män för hot, trakasserier, våld, skadegörelse och stöld. Detta är både ett jämställdhets- och ett demokratiproblem.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att andelen kvinnor på arbetsledande och högre politiskt beslutsfattande positioner ökar genom att:

- aktivt verka för organisatoriska förutsättningar som främjar kvinnors kompetensutveckling, arbetsvillkor samt sociala och organisatoriska arbetsmiljö.
- uppmärksamma och utreda hot och hat mot kvinnor med ledarskapsuppdrag.
- tillämpa jämställdhetsintegrering i processer som rör tillgång och tillgänglighet till poster där formella beslut fattas, så som rekryteringsprocessen.
- uppmärksamma könsbundna normer kring ledarskap och hur dessa begränsar möjligheter till arbetsledande och/eller politiskt beslutsfattande positioner.
- myndigheter, lärosäten, regionen och kommuner bör regelbundet följa upp könsrepresentationen i hela organisationen och skapa incitament för förändrade arbetssätt.

Regionalt mål: Kvinnors, barns och ungas förutsättningar att representera och verka i det civila samhället i Västra Götaland ska öka

Läget i länet

Civilsamhälle och mellanvaldemokrati: Civilsamhället utgör en arena för lärande och demokrati. Civilsamhället ger möjlighet för invånare att göra sina röster hörda och delta i opinionsbildande verksamhet. Offentliga aktörers samtal med det civila samhället är ett sätt att möjliggöra fördjupad dialog mellan invånare och beslutsfattare mellan valen. Vidare är förutsättningarna för att delta och verka i det civila samhället viktiga. Det finns en större risk att utsättas för hot och hat som ledare för organisationer som arbetar inom sakområden såsom hbtqi+, kvinnofrid, jämställdhet och antirasism.

Flickor och pojkars förutsättningar till delaktighet och inflytande: Nationellt är andelen unga som vill vara med och påverka lokalsamhället mycket högre än andelen som upplever att de har förutsättningar att påverka. Flickor har en högre grad av samhällsegagemang jämfört med pojkar. Samtidigt är andelen pojkar som är medlemmar i politiska partier högre än andelen flickor som är medlemmar. Pojkar, unga med utländsk bakgrund, unga med funktionsnedsättning och unga som bor på landsbygd har ett lägre samhällsengagemang än övriga unga i befolkningen.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att kvinnors, barns och ungas förutsättningar att representera och verka i det civila samhället ökar genom att:

- aktivt uppmuntra civilsamhället och dess företrädare att polisanmäla hot och hat som riktas mot en enskild företrädare eller organisation som denne representerar.
- i samråds- eller andra samverkansformer, tillsammans med sin samverkanspart, ta fram gemensamma styrdokument som tydliggör tillvägagångssättet om hat och hot riktas gentemot någon av parterna.
- säkerställa delaktighet och inflytande i lokalsamhället och inom skola, fritid och socialtjänst där barn och unga befinner sig.
- säkerställa att de forum där det offentliga möter barn och unga i demokratifrämjande syften är tillgänglighet för alla oavsett förutsättningar.
- barn och unga tillhörande nationella minoriteter eller andra minoritetsgrupper särskilt beaktas i dialoger.
- verka för en levande elevdemokrati, ungdomsfullmäktige och/eller inrätta barn- och ungdomspaneler.

Regionalt mål: Kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar ska beaktas i högre utsträckning i uppbyggnaden av och deltagande i den civila beredskapen i Västra Götaland

Prio

Läget i länet

Hur påverkas samhället och invånarna av fredstida kriser och krig? En kris eller väpnat angrepp påverkar inte hela befolkningen på samma sätt eftersom människor har olika fysiska, psykiska, språkliga och socioekonomiska förutsättningar. De som redan lever i en utsatt situation kommer sannolikt drabbas hårdare under en kris eller ett krig.

Skillnader i makt och inflytande mellan kvinnor och män påverkar den civila beredskapen: Kvinnor och män, flickor och pojkar kan drabbas olika av en kris eller ett krig. Det beror bland annat på ojämställdhet inom olika områden, såsom ekonomisk ojämställdhet, ojämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och traditionella könsnormer.

Skillnaderna kan påverka förutsättningarna att delta i totalförsvarets insatser, exempelvis när det gäller mobilisering och bemanning av verksamheter som upprätthåller viktiga samhällsfunktioner. Förekomsten av ojämställda och ojämlika livsvillkor kan medföra konsekvenser som:

- möjligheten att hantera en kris och bristsituation utan eller med begränsat stöd från samhället.
- möjligheten att vara delaktig i att motverka krisens effekter, exempelvis genom frivilligengagemang eller annat stöd till lokalsamhället.
- möjlighet till arbete, utbildning eller annan sysselsättning under pågående samhällsstörning/kris.
- tilliten till samhällets institutioner och tilltron till krisinformation, försvarsvilja, trygghet och våldsutsatthet.
- möjlighet till fri rörlighet (tillgång till eget fordon, drivmedel, kollektivtrafik) för att söka skydd.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar beaktas i högre utsträckning i uppbyggnaden av och deltagande i den civila beredskapen genom att:

- säkerställa att kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar beaktas i beredskapsarbetet.
- integrera ett jämställdhetsperspektiv i beredskapsarbetets olika processer.
- synliggöra hur avvägningar och beslut i beredskapsarbetet påverkar olika grupper av människor genom att göra könskonsekvensanalyser. Till exempel i risk- och sårbarhetsanalyser, lägesbildsarbete, kriskommunikationsplaner och uppbyggnad av kris- och krigsorganisationer.
- samverka med relevanta aktörer inom det civila samhället och näringslivet för att bland annat säkerställa kunskapsinhämtning om och information till grupper som det offentliga inte når i så hög utsträckning.

NATIONELLT DELMÅL: EKONOMISK JÄMSTÄLLDHET

Regionalt mål: Kvinnors förutsättningar avseende anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor samt arbetsmiljö ska förbättras i Västra Götaland

Prio

Läget i länet

Skillnader i inkomster mellan kvinnor och män: Arbetsmarknaden i Västra Götaland är könssegregerad. Kvinnor och män arbetar i olika yrken, sektorer och på olika nivåer vilket bidrar till löneskillnader. Att arbetsmarknaden är ojämsställd handlar i stora drag om ojämsställda arbetsvillkor och att mäns och kvinnors yrken värderas olika lönemässigt.

Skillnader i arbetsvillkor och arbetsmiljö mellan kvinnor och män: Kvinnligt kodade branscher och yrken kännetecknas generellt av sämre arbetsmiljö, mer osäkra anställningar, sämre förutsättningar att utföra arbetet och små möjligheter att påverka sin arbetssituation.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan till exempel bidra till att förbättra kvinnors förutsättningar avseende anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor samt arbetsmiljö genom att:

- motverka könsstereotypa föreställningar om manligt respektive kvinnligt kodade yrken och arbetsuppgifter.
- arbeta för en god löneutveckling och karriärmöjligheter.
- genomföra systematiska lönekartläggningar där skillnader analyseras och åtgärder tas fram.
- säkerställa en organisationskultur som gör det möjligt att förena arbetsliv med föräldraskap.
- skapa organisatoriska förutsättningar för arbete som bidrar till att minska sjukskrivningstalen.

Regionalt mål: Kvinnor i Västra Götaland ska ha ökad möjlighet att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst

Läget i länet

Möjlighet att delta i näringslivet: Det finns starka normer, beteenden och kriterier som styr vilka typer av branscher och entreprenörer som gynnas vid kapitalinvesteringar. Det får konsekvenser för vem som startar och driver företag. Kvinnor driver omkring en tredjedel av företagen i Västra Götaland.

Könsstereotyp företagande och tillgång till offentlig upphandling:

Sveriges könssegregerade arbetsmarknad avspeglar sig i företagandet. Kvinnor och män är ofta verksamma som företagare i olika branscher och kvinnor driver oftare småskaliga företag. Företagsstorleken påverkar möjlighet att vara med i offentliga upphandlingar.

Ojämn tillgång till offentlig finansiering: Tillgång till kapital är en av de viktigaste faktorerna för att starta företag. Inom alla branscher får män mer offentlig finansiering än kvinnor, både sett till kronor och antal ansökningar. Utan tillräcklig finansiering har företag inom kvinnodominerande branscher sämre förutsättningar.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan exempelvis bidra till att kvinnor ska ha ökade möjligheter att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst genom att

- arbeta med jämställdhetsintegrering inom företagsfrämjande strukturer. Arbetet kan till exempel rikta in sig på att säkerställa att kvinnors företagande får stöd i samma utsträckning och på lika villkor som män eller att utveckla arbetet med jämställt bemötande
- öka kunskapen om kvinnors företagande hos de som utformar krav på varor och tjänster som ska upphandlas
- arbeta för att bredda synen på vad en framgångsrik företagare är.

Regionalt mål: Fler kvinnor med funktionsnedsättning i Västra Götaland ska vara etablerade på arbetsmarknaden och inte diskrimineras i arbetslivet på grund av sin funktionsnedsättning eller sitt kön

Läget i länet

Kvinnor med funktionsnedsättning har lägre inkomster: Det finns skillnader i ekonomisk standard mellan vissa grupper av personer med funktionsnedsättning och den övriga befolkningen. Det handlar främst om att personer med funktionsnedsättning utestängs helt, eller delvis, från arbetsmarknaden. Kvinnor med funktionsnedsättning är överrepresenterade i gruppen som utestängs från arbetsmarknaden.

Diskriminering och hinder för att delta på jämlika villkor: Cirka en tredjedel av alla personer med funktionsnedsättning i Sverige upplever sig ha utsatts för diskriminering i arbetslivet med anledning av sin funktionsnedsättning. Kvinnor med funktionsnedsättning uppger oftare än män med funktionsnedsättning att de varit utsatta för någon typ av diskriminering eller kränkande särbehandling i arbetslivet på grund av sin funktionsnedsättning eller sitt kön.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att fler kvinnor med funktionsnedsättning ska vara etablerade på arbetsmarknaden och inte diskrimineras i arbetslivet på grund av sin funktionsnedsättning eller sitt kön genom att:

- genomlysa rekryteringsprocesser utifrån lagstiftningens krav på aktiva åtgärder och genomföra kunskapshöjande insatser om diskriminering i organisationen.
- höja sin kunskap om universell utformning och öka sin kännedom om arbetsgivarens ansvar för tillgänglighetsåtgärder.
- genomföra riktade kompetensutvecklingsinsatser till rekryterande chefer och HR-strateger om social arbetsmiljö och trakasserier. Detta i syfte att gynna arbetshälsan samt minska riskerna för kränkningar av personer med funktionsnedsättning i arbetslivet.

Regionalt mål: Fler utrikes födda kvinnor i Västra Götaland ska vara etablerade på arbetsmarknaden och ha egen försörjning

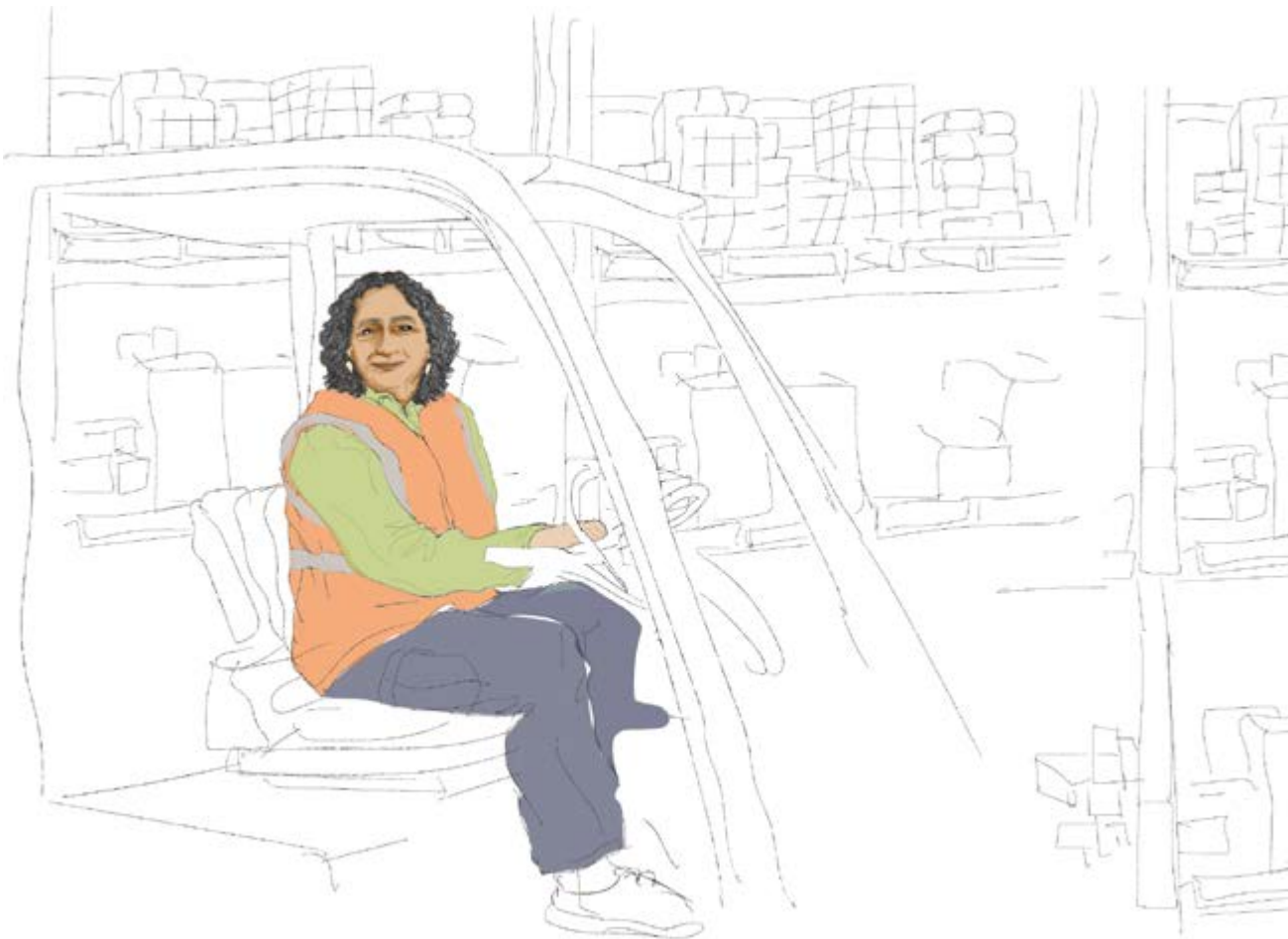
Prio

Läget i länet

Utrikes födda kvinnors etablering i arbetslivet:

Utrikes födda kvinnor är en heterogen grupp och hinder för etablering på arbetsmarknaden skiljer sig därför åt inom gruppen. Det kan till exempel handla om diskriminering, skillnader i tillgång till nätverk och insatser som främjar etablering, ojämnt uttag av föräldrapenning, utbildningsnivå, hälsoproblem eller våldsutsatthet.

Diskriminerande föreställningar om utrikes födda kvinnor: Många utrikes födda kvinnor upplever strukturell diskriminering utifrån etnicitet, kön, religionstillhörighet, funktionsnedsättning, klass och/eller ålder. Upplevelserna berör till exempel möten med sjukvård, förskola, socialtjänst och myndigheter. Rapporter visar att i mötet med olika offentliga aktörer får utrikes födda kvinnor ofta ett annat bemötande och andra insatser jämfört med utrikes födda män.

Främja arbetsmarknadsetablering oavsett grund för uppehållstillstånd:

Individer har olika rätt till etableringsinsatser beroende på uppehållstillstånd. Det är en större del som har rätt till samhällsorientering och svenska för invandrare än etableringsprogrammet. Kvinnor som saknar tillgång till etableringsprogrammet har en högre risk att hamna i ett långvarigt utanförskap.

Sammanhängande insatser för en hållbar arbetsmarknadsetablering:

Kvinnor får oftare förberedande insatser medan män oftare får arbetsnära insatser. Det krävs fler riktade och anpassade insatser till kvinnor för att utjämna skillnader mellan könen. Ofta saknas övergångar där en insats tar slut och där nästa insats börjar för utrikes födda kvinnor som står långt från arbetsmarknad eller studier.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att fler utrikes födda kvinnor ska vara etablerade på arbetsmarknaden och ha egen försörjning genom att:

- arbeta med riktade och uppsökande insatser. Det kan till exempel krävas anpassade arbets sätt för att skapa kontaktytor och tillit.
- anpassa insatser efter individens behov och livssituation. Ett exempel är att erbjuda undervisning för föräldralediga för att motverka att ny- anlända kvinnors integration avstannar under tiden de vårdar barn.
- arbeta gemensamt med länets arbetsgivare för att öka tillgången till praktikplatser, anställningar samt för att skapa öppna och tillgängliga arbetsplatser.
- i den egna organisationen avlägsna strukturella hinder, motverka diskriminering och stereotypa föreställningar om utrikes födda kvinnor.
- lyssna in hur utrikes födda kvinnor själva beskriver behov och problem de möter på väg mot egenförsörjning.

NATIONELLT DELMÅL: JÄMSTÄLLD UTBILDNING

Regionalt mål: Könsfördelningen på pojk- och flickdominerade gymnasieprogram i Västra Götaland ska bli mer jämställd

Läget i länet

Könssegregerad gymnasieskola: Könsstereotypa normer kring yrken bidrar till att flickor och pojkar, kvinnor och män gör olika val i utbildningssystemet. Könssegregeringen förstärks under utbildning och arbetsliv då det underrepresenterade könet oftare hoppar av utbildningar och i lägre utsträckning börjar arbeta eller arbetar kvar inom yrket.

Könssegregerad utbildning har konsekvenser för individ och samhälle: Könssegregeringen på arbetsmarknaden grundläggs genom flickors och pojkars olika utbildningsval, att olika yrken kodas som manliga eller kvinnliga samt att kvinno- och mansdominerat arbete värderas olika. Den könssegregerade arbetsmarknaden är ett hinder för kommunal och regional kompetensförsörjning och utveckling.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att könsfördelningen på pojk- och flickdominerade gymnasieprogram blir mer jämställd genom att:

- utbildningsanordnare och arbetsgivare verkar för att utmana normer kring kön inom sina verksamheter.
- arbeta för en stärkt studie- och yrkesvägledning inom utbildningssystemet och med arbetsmarknadsåtgärder som utgår ifrån ett jämställdhetsperspektiv.
- inkludera studie- och yrkesvägledning i ordinarie ämnesundervisning och koppla ihop arbetet med skolans jämställdhetsarbete.
- arbeta med breddad rekrytering och riktade insatser för att främja intresse för tydligt könskodade yrken och utbildningar. Detta innebär bland annat att se över hur och var tjänster annonseras ut och hur kravprofiler skrivs fram. Gymnasieskolor kan till exempel säkerställa normmedveten kommunikation kring sina gymnasieprogram.
- motverka könsrelaterad- och sexistiska jargonger på utbildningar och på arbetsplatser för att behålla elever, studenter och medarbetare från underrepresenterade grupper.

Regionalt mål: Pojkar i Västra Götaland ska uppnå goda skolresultat oavsett socioekonomisk bakgrund eller migrationsbakgrund

Läget i länet

Skillnader i skolresultat mellan flickor och pojkar:

På nationell nivå når pojkar som grupp i lägre utsträckning kunskapskraven än flickor i alla ämnen i grundskolan och gymnasieskolan. Det är även färre pojkar som når gymnasiebehörighet och som fullföljer en gymnasieutbildning.

Fler faktorer än kön påverkar: Pojkars och flickors skolresultat påverkas av familjeförhållanden, boendeförhållanden och uppväxtområdet. Trångboddhet gör hemarbete svårare för barnen och föräldrar med kort utbildning kan ofta inte ge samma studie-stöd som föräldrar med längre utbildning. Det finns även skillnader i studieresultaten mellan elever födda utomlands och i Sverige.

Trygghet är en viktig förutsättning: På skolor där mobbning förekommer i högre utsträckning är PISA-resultat sämre än på skolor med lägre förekomst av mobbning. Vissa grupper av unga utsätts för mobbing i högre grad än andra. Normer och ideal kring maskulinitet, sexualitet och funktionsförmåga i skolan bidrar till otrygghet. Det är vanligare att pojkar utsätts för hot eller våld i skolan än flickor även om flickor utsätts för sexuella trakasserier i högre grad än pojkar.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att pojkar ska uppnå goda skolresultat oavsett socioekonomisk bakgrund eller migrationsbakgrund genom att:

- säkerställa att det finns ett jämställdhetsperspektiv i skolans systematiska kvalitetsarbete. Då migrationsbakgrund, språkfärdigheter och föräldrars utbildningsbakgrund har betydelse för pojkars skolresultat bör även dessa perspektiv beaktas i kartläggningen och analysen av skolans resultat. Exempel på främjande insatser är ett aktivt arbete för att motverka anti-pluggkultur och att verka för en studiefrämjande kultur bland pojkar.

- vid behov erbjuda särskilda åtgärder för att säkerställa att alla elever tillgodoser sig kunskap i tillräcklig utsträckning. Ett exempel på detta är att pojkar med migrationsbakgrund kan erbjudas riktad läxhjälp och språkstöd.
- arbeta med främjande insatser för att barn med migrationsbakgrund skall ta del av förskoleverksamhet.
- arbeta med ett aktivt främjande och förebyggande värdegrunds-, trygghets- och jämställdhetsarbete.
- utmana och förändra normer kring maskulinitet i syfte att bidra till att öka pojkars trygghet i skolan.

NATIONELLT DELMÅL: JÄMN FÖRDELNING AV DET OBETALDA HEM- OCH OMSORGSARBETET

Regionalt mål: Mäns betalda och obetalda hem- och omsorgsarbete samt uttag av föräldraledighetsdagar ska öka i Västra Götaland

Läget i länet

Uttag av föräldraförsäkring: I Västra Götaland tar kvinnor ut 70 procent av föräldraledighetsdagarna, medan männen tar ut 30 procent. Det ojämställda uttaget leder till lägre inkomster, sämre karriärmöjligheter och i förlängningen till lägre pension för kvinnor. Samtidigt kan det jämställda uttaget leda till sämre möjlighet för barn och pappor att knyta an till varandra.

Anhörigomsorg och uttag av omvårdnadsbidrag: Betydligt fler kvinnor än män i länets samtliga kommuner tog ut omvårdnadsbidrag under 2022. Färre eller senare beviljade insatser till äldre bidrar till ett ökat behov av anhörigomsorg. Neddragningen inom äldreomsorgen påverkar kvinnor i högre grad än män.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att mäns betalda och obetalda hem- och omsorgsarbete samt uttag av föräldraledighetsdagar ökar genom att:

- integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheter som möter blivande föräldrar, till exempel mödravårdsverksamhet, barnavårdsverksamhet samt främjande och förebyggande socialtjänstverksamhet.

- genomlysna utformning och innehåll kring stöd som tillhandahålls i samband med graviditetskontroller och BVC-besök ur ett jämställdhetsperspektiv.
- lyfta fördelning av omsorgsarbetet mellan vårdnadshavare i verksamheter som möter blivande föräldrar, samt föräldrar och barn. Det kan till exempel handla om föräldrautbildningar, BVC/MVC-besök och verksamheter på familjecentraler.
- satsa på den offentligt finansierade omsorgen i Västra Götaland för att skapa förutsättningar att begränsa anhörigas omvårdnadsansvar för till exempel äldre.
- synliggöra hur förväntningar på kvinnliga respektive manliga anhörigas omvårdnadsinsatser kan påverka till exempel boståndsbedömning inom socialtjänsten.
- arbetsgivare främjar möjligheten att förena förvärvsarbete med föräldraskap genom ett strategiskt arbete med sin organisationskultur.

NATIONELLT DELMÅL: JÄMSTÄLLD HÄLSA

Regionalt mål: Den psykiska ohälsan hos flickor, unga kvinnor och unga hbtqi+ personer i Västra Götaland ska minska

Läget i länet

Psykisk ohälsa ökar hos flickor och unga kvinnor samtidigt som delar av hälso- och sjukvården är ojämställd: Andelen flickor med självrapporterade psykiska besvär som ångest och oro har ökat. Normer kring kön i hälso- och sjukvården kan påverka bemötande, bedömningar, diagnostik och behandling negativt för flickor, pojkar och unga kvinnor på sätt som inte är medicinskt motiverat.

Unga hbtqi+ personer har sämre psykisk hälsa än andra unga och utsätts för minoritetsstress: Det är ungefär fyra gånger så vanligt för en ung hbtqi-person att ha självmordstankar än för unga hetero- och cispersoner. Bisexuella unga kvinnor sticker särskilt ut gällande psykisk ohälsa. Begränsande strukturer och normer i samhället leder till ojämlika livsvillkor och minoritetsstress som i sin tur kan påverka hälsan liksom benägenheten att uppsöka vård.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att den psykiska ohälsan hos flickor, unga kvinnor och unga hbtqi+ personer minskar genom att:

- genomföra kompetensutvecklingsinsatser som ökar kunskapen om hur psykisk ohälsa kan komma till uttryck samt hur målgruppsanpassade samtal om psykisk ohälsa kan föras.
- säkerställa att kunskap om kön, genus och normmedvetet bemötande genomsyrar verksamheter som möter barn och unga.
- arbeta för en trygg och inkluderande skolmiljö fri från all form av mobbning och trakasserier. Arbetet behöver tydligt inkludera hbtqi+ identiteter.
- inom utbildningssystemet tänka medvetet på sin kommunikation kring prestationer och betyg.
- utveckla tydliga riktlinjer kring bemötande och säkerställa att den egna verksamheten har låga trösklar in för alla oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck.
- utveckla barns och ungas möjlighet att ta del av stöd från barn- och ungdomspsykiatri i länet.

Regionalt mål: Hälsan hos flickor och kvinnor med funktionsnedsättning i Västra Götaland ska förbättras

Läget i länet

Hälsan hos personer med funktionsnedsättning: Betydligt fler personer med fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning skattar sin hälsa som dålig jämfört med övrig befolkning i Sverige. Det är en lägre andel kvinnor med funktionsnedsättning som skattar sin hälsa som god i jämförelse med män med funktionsnedsättning.

Tillgång till hälso- och sjukvård: Personer med funktionsnedsättning har inte likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård som befolkningen i övrigt. Det handlar bland annat om ett sämre bemötande, sämre ekonomiska möjligheter, samt bristande tillgänglighet som försämrar möjligheten att söka och få vård.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att hälsan hos flickor och kvinnor med funktionsnedsättning förbättras genom att:

- tillämpa universell utformning av exempelvis platser med hälsofrämjande effekter, så som grönområden.
- genomföra kompetensutvecklingsinsatser som fokuserar på att höja hälso- och sjukvårdspersonalens kunskaper om livsvillkor och hälsorisker för personer med funktionsnedsättning.
- integrera ett funktionshinderperspektiv i åtgärder som rör arbetsmarknaden, utbildningsväsendet, bostadsmarknaden och i forum för delaktighet och inflytande i länet.

NATIONELLT DELMÅL: MÄNS VÅLD MOT KVINNOR SKA UPPHÖRA

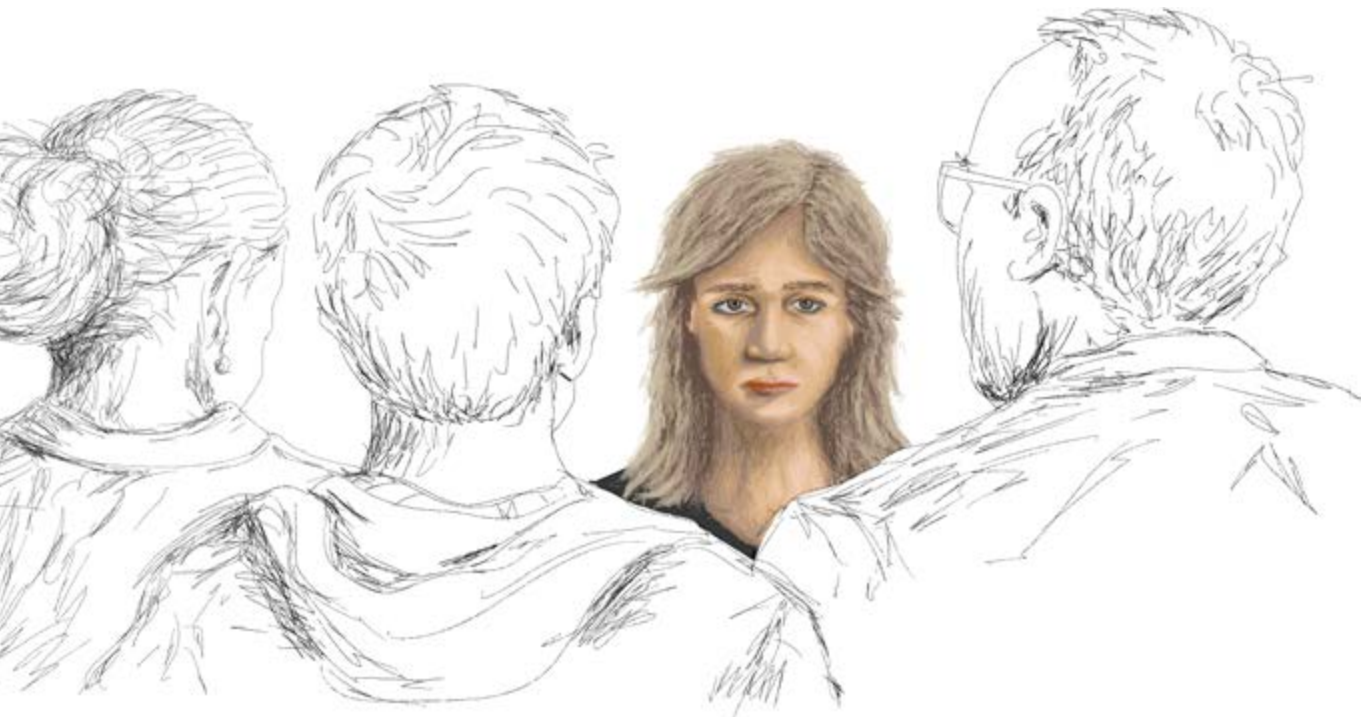
Regionalt mål: Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra i Västra Götaland

Läget i länet

Vad är hedersrelaterat våld och förtryck? Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på ett patriarkalt samhälls- och familjesystem. Våldet kännetecknas av att det är kollektivt sanktionerat och ges legitimitet utifrån en grups, familjs eller släkts rådande föreställningar och normer om heder. Våldet kännetecknas också av att det utövas av flera personer, och att en person kan vara både offer och förövare. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet och livsval betraktas som nödvändig för att upprätthålla familjens anseende.

Omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck: Det är svårt att veta exakt hur många som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och anmälningsgraden är låg. Det saknas även i stort regionala undersökningar om hur många som utsätts för och utövar våldet. 2019 beräknades andelen ungdomar i Göteborg som lever med hedersrelaterade normer och förtryck till 8–13 procent.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra genom att:

- öka kunskapen i organisationen om hur hedersrelaterat våld och förtryck skiljer sig från annat relationsvåld.
- rikta tidigt förebyggande insatser till vårdnadshavare och andra närstående som kan ha inflytande över barnuppfostran, exempelvis norm- och värderingsförändrande arbete.
- rikta tidigt förebyggande insatser till barn och unga som inkluderar information om deras lagstadgade rättigheter.
- stärka yrkesverksamma i att alltid sätta barnets rättigheter främst i sin yrkes- och myndighetsutövning.
- stärka kompetens bland yrkesverksamma för att göra adekvata hot- och riskbedömningar vid utsatthet eller vid risk för utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck.
- säkerställa kunskap om, och tillämpning av, lagstiftning om hedersrelaterad brottslighet.

Regionalt mål: Våld i ungas partnerrelationer ska upphöra i Västra Götaland

Läget i länet

Ungas särskilda livsvillkor och omständigheter: Ungdomstiden innebär särskilda omständigheter som påverkar våldsutsatthet och våldsutövande. Både pojkar och flickor är utsatta för våld i partnerrelationer. Det finns dock stora skillnader mellan könen avseende våldets frekvens, karaktär och konsekvenser. Våldet i partnerrelationer är i hög grad digitalt. Det överlappar ofta med våld utanför nätet och utövas på platser där vuxna finns. Exempelvis i vårdnadshavarens hem eller i skolan.

Konsekvenser av våld under en kritisk utvecklingsfas: Våldsutsatthet eller våldsutövande under ungdomstidens kritiska utvecklingsfas har allvarliga konsekvenser på kort och långt sikt. Det är en tid som präglas av viktiga psykosociala förändringar och identitetsskapande, intensiv social inlärning och ökad autonomi i förhållande till vårdnadshavare. Det finns en ökad risk för psykisk ohälsa och suicid, psykosomatiska problem och skadligt bruk och beroende. Våldet påverkar även möjligheterna till en framgångsrik övergång till vuxenlivet. En felaktig bild av vad som är "normalt" i en relation ökar risken för att våldet upprepas senare i livet.

Omfattningen av våld i ungas partnerrelationer i Sverige och Västra Götaland: Både pojkar och flickor är utsatta för våld i partnerrelationer. Men undersökningar av omfattningen varierar. Mellan 18–59 procent av unga uppger att de någon gång utsatts för våld av en partner. Flickor och ungdomar med könsöverskridande identitet, unga i samkönade relationer, unga med funktionsnedsättning och unga som lever i en hederskontext kan vara särskilt utsatta för våld i ungas partnerrelationer.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att våld i ungas partnerrelationer ska upphöra genom att:

- stärka kunskap om våldets omfattning, karaktär och ungas olika livsvillkor och omständigheter.
- stärka det tidigt förebyggande arbetet riktat mot alla unga och fokusera på att förändra skadliga normer kring maskulinitet och motverka normalisering av våld i ungas relationer och närmiljöer.
- öka både vuxnas och ungas egen förståelse för vad våld är och göra det pratbart.
- öka kunskapen om vad som är brottsliga gärningar och hur det fungerar att anmäla ett brott.
- ställa rutinmässiga frågor för att upptäcka våld och ha ett lyhört och respektfullt bemötande när unga berättar om utsatthet eller utövande.

Regionalt mål: Arbetet mot mäns våld mot kvinnor i Västra Götaland ska vara anpassat efter livsvillkor och förutsättningar hos grupper med svagt samhälleligt stöd.

Läget i länet

Hur påverkas grupper med svagt samhälleligt stöd av våld? Flickor och kvinnor från alla delar av samhället kan vara utsatta för våld. Men en del grupper kan, som en följd av samhällets diskriminering och marginalisering, befinna sig i en situation som innebär en särskild sårbarhet. Risken för att utsättas för våld kan öka beroende på en persons livsvillkor. Sårbarheten kan också bero på att maktstrukturer och normer skapar hinder för tillgången till skydd och stödinsatser.

Följande grupper kan anses ha ett svagare stöd av samhället:

- hbtqi+ personer
- barn och unga kvinnor
- äldre kvinnor
- flickor/kvinnor med funktionsnedsättningar
- flickor/kvinnor med skadligt bruk och beroende
- flickor/kvinnor i hemlöshet
- flickor/kvinnor utsatta för prostitution och människohandel
- flickor/kvinnor som lever i en hederskontext
- flickor/kvinnor med utländsk bakgrund och migrationserfarenhet.

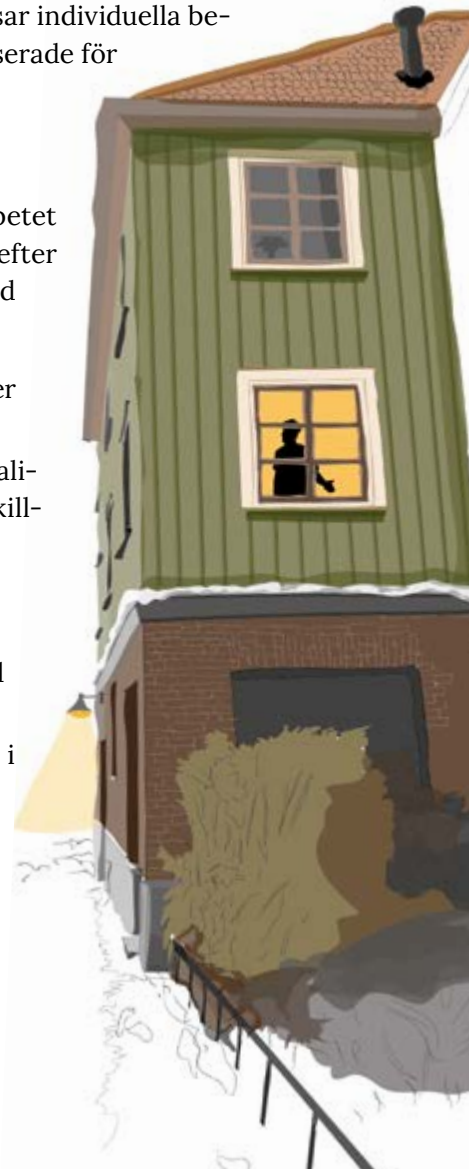
Bristande samhällsstöd och fokus på våld: Det som kan anses vara gemensamt är att samhällets insatser, från förebyggande arbete till upptäckt, stöd och skydd samt rättsprocesser sällan är utformade så att de passar alla. Det är ett samhälleligt ansvar att erbjuda insatser som passar individuella behov. För att klara det behöver verksamheter var organiserade för att kunna möta alla oavsett livsvillkor.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan exempelvis bidra till att arbetet mot mäns våld mot kvinnor ska vara anpassat efter livsvillkor och förutsättningar hos grupper med svagt samhälleligt stöd genom att:

- upprätta styrdokument och rutiner som säkerställer ett rättighetsbaserat arbete.
- stärka kunskapen hos yrkesverksamma om marginaliserade gruppers livsvillkor och att det kan finnas skillnader i hur våld utövas och dess konsekvenser.
- stärka enskildas möjlighet till delaktighet och inflytande.
- möta behovet av och erbjuda individanpassat skydd och stöd.
- samverka med civilsamhället för utbyte av kunskap i utvecklingsarbete och kvalitetssäkring.

Länsstyrelsen Västra Götaland

Utgiven av enheten för folkhälsa och rättighetsfrågor,
Länsstyrelsen Västra Götaland

Kontakt: 010-224 40 00, vastragotaland@lansstyrelsen.se

Titel: Jämställt Västra Götaland 2024-2027

ISSN: 1403-168X

Rapportnummer: 2024:09

Diarienummer: 801-3913-2023

Utgivningsår: 2024

Form: Monika Lund

Illustrationer: Danny Eriksson

Tryckeri: Ljungbergs Tryckeri AB